

Zmiany klimatu

Procesy globalizacji obejmują swym zasięgiem najdalsze obszary kuli ziemskiej, niosąc ze sobą wielkie zmiany dla społeczeństw i środowiska. Nieumiejętne korzystanie z zasobów naturalnych prowadzi do niepożądanych skutków, takich jak ocieplenie się klimatu, zwiększenie presji na środowisko naturalne, zachwianie równowagi i pogłębianie się nierówności społecznych. Spektakularne zmiany powodują m.in. wzrost temperatury, topnienie lodowców, podniesienie poziomu wód, pustynnienie, erozję gleb i zanik bioróżnorodności. Dewastacja środowiska i nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych jest konsekwencją postępu technologicznego i zwiększenia się liczby ludności. Najbardziej podatne na wpływy zmian klimatu są kraje Południa, których gospodarka w silny sposób opiera się na zasobach naturalnych, i z uwagi na strukturę gospodarki (w większości opartej na rolnictwie) jest zależna od przyrody. Kraje te z uwagi na chroniczne ubóstwo i brak podstawowej infrastruktury charakteryzują się niskimi zdolnościami adaptacyjnymi. Zmiany klimatu mogą stanowić zagrożenie nawet dla 4 miliardów ludzi, zamieszkałych w większości na kontynencie afrykańskim, w Azji Południowej i w małych państwach wyspiarskich.¹ Stąd też problem ten w ostatnim czasie skupia uwagę światowej opinii publicznej, w debatę o zmianach klimatu coraz silniej włączają się również organizacje zajmujące się prawami człowieka, a nie tylko ekolodzy.

O klimacie Ziemi decyduje wiele czynników, na które człowiek nie zawsze ma wpływ. Jednak to nie zmiany aktywności Słońca lub inne czynniki naturalne, ale zwiększona antropresja jest szczególnie niebezpieczna z punktu widzenia dalszego rozwoju społeczno-

¹ *Dla klimatu przeciw ubóstwu*, s.8 dostęp online: http://dlaklimatu.pl/IMG/pdf/P_Brochure_WEB-2.pdf

gospodarczego. Naukowcy alarmują, że absolutną granicą, powyżej której mogą nastąpić nieodwracalne zmiany, jest wzrost średniej temperatury o 2°C.²

Na obecną sytuację wpływa efekt cieplarniany. Zjawisko to jest naturalne i odpowiada za utrzymanie na Ziemi właściwej temperatury. Znajdujące się w atmosferze ziemskiej para wodna i gazy, jak np. dwutlenek węgla, absorbują ciepło wydzielane z Ziemi. Jednak działalność człowieka powoduje wprowadzanie do atmosfery gazów (np. freonów), które nasilają efekt cieplarniany. Pomiędzy 1970 a 2004 r. nastąpił wzrost emisji o 70 %, co spowodowało istotne zmiany klimatu.³ Co roku światowa emisja CO₂ rośnie o 4,5%. Dwutlenek węgla pochodzi w szczególności z eksploatacji paliw kopalnych, tj. węgla kamiennego, brunatnego, ropy naftowej i gazu ziemnego.⁴ Według doniesień Międzynarodowej Agencji Energetycznej z 30 maja 2011 r., w roku 2010 emisja CO₂ była najwyższa w historii i sięgnęła poziomu 30.6 gigaton. Jeśli obecna tendencja się utrzyma, w 2011 r. możemy osiągnąć poziom emisji, który był przewidziany na 2020 r.⁵

Najbardziej widocznym przejawem procesu ocieplania się klimatu jest topnienie lodowców, które powoduje podniesienie się poziomu oceanów. Szacuje się, że co roku powierzchnia lodów Arktyki zmniejsza się o 35 tys. km², a ogólny poziom wód wzrasta o 2-3 mm rocznie.⁶ W ciągu ostatnich 25 lat powierzchnia lodowców Arktyki skurczyła się o terytorium równe powierzchni Francji, Niemiec i dwóch trzecich Polski.⁷ Do końca obecnego stulecia poziom oceanów wzrośnie o nawet 1-1,5 m. Zagrożenie jest o tyle poważne, że całkowite stopnienie lodów Grenlandii oznacza podniesienie się poziomu mórz o 7 metrów, a w przypadku Antarktydy o 70 metrów.⁸ Szacuje się, że w lodowcach znajduje się 75% światowych zasobów wody słodkiej. Z rzek wypływających z tychże lodowców czerpie wodę ponad 2.5 miliarda ludzi, więc ich stopnienie będzie miało negatywne skutki dla tamtejszej ludności.⁹

Na zjawisko wzrostu temperatur znaczący wpływ ma wycinka lasów, która powoduje uwalnianie się dużych ilości CO₂ i zaburza cyrkulację wody. Średnioroczne wielkości wycinków lasów tropikalnych wynoszą 14 mln hektarów, co równa się powierzchni 2-3 państw średniej wielkości. W tym tempie lasy tropikalne mogą zniknąć do 2050 r.¹⁰ Bezpośrednio na

²Tamże, s.5

³ *Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym. Unia Europejska jako lider*, Publikacja WE 2008, s.7

⁴ M. Czerny, R. Łuczak, J. Makowski, *Gobalistyka. Procesy globalne i ich lokalne konsekwencje*, Warszawa 2007, s.111

⁵ <http://globalnepoludnie.pl/Rekordowy-wzrost-emisji-CO2-w-2010> (dostęp 29.07.2011)

⁶ M. Czerny, op. cit., s.106 i 109

⁷ W. Wosińska, *Oblicza globalizacji*, Sopot 2008, s.298

⁸ <http://ziemianarozdrozu.pl/encyklopedia/kategoria/26/zmiany-klimatu-zjawiska> (dostęp 29.07.2011)

⁹ <http://ziemianarozdrozu.pl/encyklopedia/85/topnienie-lodowcow> (dostęp 29.07.2011)

¹⁰ W. Wosińska, op. cit., s.316 i 318

eliminację i degradację lasów mają wpływ następujące czynniki: wędrownie rolnictwo żarowe, pozyskiwanie drewna, rozbudowa infrastruktury, rozrost plantacji, pól uprawnych i pastwisk, a także zjawisko urbanizacji. Nielegalnemu wyrębowi lasów sprzyja również korupcja urzędników oraz ubóstwo lokalnych społeczności, które popycha je w kierunku rabunkowej eksploatacji własnych zasobów naturalnych. Do deforestacji przyczyniają się również wielkie korporacje. Negatywnych przykładów dostarczają np. zachodnie firmy, które kupują olej palmowy pochodzący z terenów wykarczowanych indonezyjskich lasów.¹¹ Rabunkowa wycinka lasów sprzyja wzrostowi PKB Indonezji, jednak odbywa się to kosztem ogromnych powierzchni leśnych, zanikających siedlisk i torfowisk. Deforestacja prowadzi do społecznych konfliktów i wpływa niekorzystnie na życie ludności tubylczej, która zmuszona jest migrować do miast w celu znalezienia odpowiednich warunków bytowania. Przymusowe przesiedlenia oznaczają dla nich często śmierć i choroby z uwagi na dotychczasowe życie w izolacji od wpływów zewnętrznych.

Zmiany klimatu powodują również wymarcie wielu gatunków zwierząt. Lasy równikowe skupiają co najmniej połowę wszystkich żyjących na lądach organizmów.¹² Zdaniem badaczy, przy obecnym tempie wyrębu lasów, 2/3 gatunków zwierząt żyjących na Ziemi zniknie do końca XXI wieku.¹³ Należy pamiętać, że wyginięcie jednego gatunku zaburza funkcjonowanie kolejnych, a to z kolei destabilizuje cały ekosystem. Zachwiana zostaje równowaga w środowisku, do którego należy również człowiek. Niszcząc kolejne gatunki, tracimy szansę na wykorzystanie potencjału wymierających zwierząt i roślin, które mogłyby w przyszłości okazać się użyteczne dla człowieka. Niszczenie bioróżnorodności to niepowetowana strata dla całej ludzkości.

W wyniku eksploatacji lasów, degradacji gleb i niewłaściwie prowadzonej gospodarki wodnej, ogromne obszary Ziemi pustoszeją. Prognozuje się, że do 2100 r. 1/3 powierzchni Ziemi będzie pustynią.¹⁴ Najbardziej skutki tego procesu odczuwają społeczności zamieszkałe na obszarach okołopustynnych. Już teraz pustynie i obszary półsuche zajmują w Afryce 60% powierzchni kontynentu,¹⁵ a zasoby naturalne są zbyt ubogie, żeby zaspokoić potrzeby tamtejszej ludności. W ciągu 38 lat z jeziora Czad, od którego uzależnionych jest 20 mln ludzi, ubyło 95% wody.¹⁶ Skalę zagrożenia oddaje przykład katastrofy naturalnej w obrębie Jeziora Aralskiego. Rozszerzanie powierzchni uprawnych doprowadziło w tym miejscu do obniżania stanu wody o ok. 70 cm rocznie, co spowodowało wzrost zasolenia jeziora i zniszczenie fauny

¹¹ <http://www.greenpeace.org/poland/wydarzenia/wiat/nestle>

¹² M. Czerny, op. cit., s.143

¹³ W. Wosińska, op. cit., s.316

¹⁴ *Biuletyn Klimatyczny* 2006/2007, nr 9-10, s.14 (dostępny online: ine-isd.org.pl)

¹⁵ M. Czerny, op. cit., s.156

¹⁶ *Zmiany klimatyczne – impas i perspektywy. Punkt widzenia krajów globalnego Południa*, PAH, Warszawa 2011, s.124

wodnej. Skutki tego procesu objęły swoim zasięgiem 3 mln mieszkańców,¹⁷ a brak regeneracji roślinności wpłynął niekorzystnie na stan środowiska. Całkowite wyschnięcie zbiornika pozostaje jedynie kwestią czasu.

Niekorzystne warunki klimatyczne stają się również źródłem konfliktów zbrojnych w krajach dotkniętych suszą i klęskami żywiołowymi. W 2007 r. Sekretarz Generalny ONZ Ban Ki-moon postawił odważną i mocno krytykowaną tezę, że konflikt w Darfurze jest bezpośrednio związany ze skutkami globalnego ocieplenia.¹⁸ Obecnie 1,3 mld osób cierpi z powodu braku dostępu do wody pitnej.¹⁹ Mieszkańcy najbardziej dotkniętych suszą rejonów świata muszą transportować wodę z odległych akwenów. Rzykują przy tym życie, gdyż większość źródeł jest kontrolowana przez lokalne grupy przestępcze. Walka o dostęp do ujęć wody, zresztą często zanieczyszczonych, staje się poważnym przyczynkiem do wybuchu wojen domowych. Przy obecnym tempie przyrostu demograficznego, sytuacja będzie się pogarszać.

Równie niebezpieczne są anomalie pogodowe, zarówno termiczne jak i opadowe. Wzrasta siła i częstotliwość występujących huraganów i cyklonów tropikalnych. Cyklony tworzą się nad wodami oceanicznymi, gdy temperatura w warstwie powierzchniowej wody przekroczy 26.5°C, więc wraz ze zmianami klimatu kataklizmy będą się nasilać.²⁰ Nawałnice powodują powodzie, w czasie których nierzadko zanieczyszczają się zbiorniki wody pitnej. W ciągu ostatnich 20 lat liczba katastrof naturalnych podwoiła się – z 200 do 400 rocznie, z czego 90% z nich jest związanych z klimatem.²¹ W lipcu 2011 r. Półwysep Somalijski nawiedziła największa od 60 lat klęska żywiołowa. Potworna susza dotknęła mieszkańców Kenii, Somalii, Etiopii, Dżibuti. UNICEF szacuje, że ponad 10 milionów osób potrzebuje natychmiastowej pomocy humanitarnej. ONZ ogłosiła stan klęski głodu w południowej Somalii. W regionie brakuje zarówno wody, jak i żywności.²²

Zabójcze upały to nie tylko problem mieszkańców krajów Południa. Fale gorąca towarzyszyły w 2003 r. mieszkańcom miast w Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych. W samej tylko Francji zmarło wówczas 14 802 osób, a wywołane gorącem pożary powodowały zniszczenia obszarów leśnych, potęgując dodatkowo efekt cieplarniany.²³

¹⁷ M. Czerny, op. cit., s.166

¹⁸ *Pomoc Rozwojowa* nr 1/2009, s.14, (dostępny online: www.pcpm.org.pl)

¹⁹ *Dla klimatu ...*, op. cit., s.21

²⁰ <http://ziemianarozdrozu.pl/encyklopedia/92/wzrost-mocy-huraganow> (dostęp 29.07.2011)

²¹ *Pomoc Rozwojowa*, op. cit., s.11

²² http://www.pah.org.pl/nasze-dzialania/19/256/onz_oglasza_kleske_glodu_w_dwoch_regionach_somalii (dostęp 29.07.2011)

²³ W. Wosińska, op. cit., s.300

Anomalie pogodowe i podnoszenie się poziomu wód powoduje, że zalewane są najżyźniejsze tereny, a zatopione obszary stają się siedliskiem komarów i innych owadów lub drobnoustrojów przenoszących choroby, takie jak np. malaria czy cholera, na które średnio umiera 150 tys. osób rocznie. Liczba ta w przeciągu 20 lat może się podwoić.²⁴ Migracje owadów mogą powodować pustoszenie plonów. Zmiany klimatu doprowadziły do namnażania się groźnego szkodnika - motyla *Choristoneura fumiferana*, który stał się zmorą mieszkańców północnoamerykańskiej tajgi.²⁵

Podnoszenie się poziomu wód zagraża w sposób szczególny państwom wyspiarskim, którym grozi utrata terenów uprawnych i części terytorium. Zmiany klimatu mogą zatem prowadzić do nieodwracalnych zmian na politycznej mapie świata. Sytuacja jest na tyle poważna, że z niektórymi krajami takimi jak Malediwy czy Tuvalu podpisywane są obecnie umowy w sprawie tzw. uchodźstwa klimatycznego.²⁶ Niedobory żywności i brak dostępu do wody pitnej zmuszają mieszkańców krajów Południa do niekontrolowanych migracji w poszukiwaniu łagodniejszego klimatu, co w przyszłości może znacząco wpłynąć na sytuację społeczno-gospodarczą krajów przyjmujących.

Skutki dokonujących się zmian odczuwalne są najbardziej przez mieszkańców globalnego Południa. W krajach tych klimat determinuje rozwój, gdyż tamtejsza gospodarka opiera się głównie na rolnictwie. Procesy pustynnienia spowodują jeszcze większe trudności w dostępie do wody pitnej, koniecznej do rozwoju społecznego. Brak kapitału naturalnego w postaci żyznej gleby i ziemi uprawnej, obciążenie długami zagranicznymi i ubóstwo przyczyniają się do stagnacji gospodarczej, z której kraje Południa nie są w stanie samodzielnie wyjść. Z drugiej strony poziom gospodarczy jest czynnikiem, który decyduje o możliwościach adaptacyjnych wobec zmian klimatu. Przewiduje się zatem, że poziom życia ludności w najbliższym czasie znacząco się obniży. Pomoc rozwojowa pochodząca z Zachodu nie wystarcza na rozwiązanie najważniejszych problemów, a rządzący dodatkowo okradają własnych obywateli z darów. Społeczeństwo przestaje się interesować kwestiami ochrony środowiska. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb odbywa się kosztem zbyt dużej presji na zasoby naturalne.

Sytuacja ludności z najuboższych regionów świata już w tej chwili przedstawia się dramatycznie. Obecnie 12% ludności cierpi z powodu niedożywienia, zaś 6 mln dzieci poniżej 5. roku życia umiera co roku z powodu głodu.²⁷ W niektórych regionach świata wzrost temperatury pogłębi kryzys żywnościowy. Szacuje się, że w latach 80. XXI wieku liczba

²⁴ W. Wosińska, op. cit., s.302-303

²⁵ *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.124

²⁶ *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.18

²⁷ *Pomoc Rozwojowa*, op. cit., s.13

cierpiących głód z powodu zmian klimatu wzrośnie z 50 do 580 mln. Jeśli obecne tendencje utrzymają się, do 2050 r. w rejonie Afryki subsaharyjskiej nastąpi spadek opadów o 10% i wzrost temperatury powietrza o 0,5-2°C. W innych rejonach Afryki natomiast obszary dotknięte brakiem wody powiększą się o blisko 30%,²⁸ zatem poważnie zagrożone jest bezpieczeństwo żywnościowe mieszkańców.

Dane te pokazują jak znacząco różni się status ekonomiczny przedstawicieli Południa od poziomu życia bogatej Północy. O dużej polaryzacji zasobów świadczy też fakt, że spośród 49 najmniej rozwiniętych krajów świata 33 znajduje się właśnie w Afryce.²⁹ Co więcej, z raportu ONZ wynika, że 3 najbogatsze osoby na świecie posiadają majątek równy łącznemu dochodowi narodowemu 48 najbiedniejszych krajów świata.³⁰

Kraje zachodnie często stawiają się w roli nauczyciela, pouczają mieszkańców Globalnego Południa, w jaki sposób osiągać wzrost gospodarczy i dbać o środowisko. Jednak te kraje same nie przestrzegają zasad zrównoważonego rozwoju i odpowiadają za obecny stan środowiska. Jeden Amerykanin zużywa tyle energii co 525 Etiopczyków,³¹ a społeczeństwo amerykańskie, czyli 5% populacji świata, konsumuje 40% światowej produkcji towarów. Gdyby Chińczycy chcieli im dorównać trzeba byłoby zasobów czterech planet takich jak Ziemia.³² Społeczeństwa zachodnie zbudowały swój sukces kosztem środowiska naturalnego i krajów Południa. Najdobitniej fakt ten prezentują słowa Kemala Dervis'a: *Zmiany klimatyczne są zagrożeniem dla całej ludzkości. Jednak to ubodzy, którzy nie ponoszą odpowiedzialności za dług ekologiczny jaki zaciągamy wobec natury, ponoszą największe koszty i to w pierwszej kolejności.*³³ Większość badaczy uważa, że pora spłacić kredyt zaciągnięty wobec krajów ubogich. Interesującym głosem w sprawie jest „propozycja brazylijska” zakładająca rozłożenie zadań związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu na zasadzie odpowiedzialności historycznej za obecny stan.³⁴

Podatność na zmiany klimatu znacząco utrudnia rozwój, ale kraje Południa nie mogą podążać modelem uprzemysławiania stworzonym przez bogatą Północ. Stąd też kraje Zachodu powinny udostępnić im tanie nośniki energii, zaawansowaną technologię w dziedzinie odnawialnej energetyki, a także systemy wcześniejszego ostrzegania przed kataklizmami. Pomoc rozwojowa, którą obecnie finansują kraje rozwinięte, pochłania 55-66

²⁸ *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.17, 75-76

²⁹ *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.73

³⁰ W. Wosińska, op. cit., s.243

³¹ M. Carley, P. Spapens, *Dzielnie się światem*, Warszawa 2000, s.64

³² W. Wosińska, op. cit., s.326

³³ http://www.unic.un.org.pl/hdr/hdr2007/informacja_prasowa_HDR2007.pdf (dostęp 29.07.2011)

³⁴ *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.30

mld rocznie.³⁵ Jednak suma ta nie jest przeznaczana na walkę ze zmianami klimatu. Katastrofy naturalne wzbudzają zainteresowanie w momencie, kiedy się pojawiają, a oferowana pomoc ma charakter doraźny. W planowaniu wydatków powinno się wziąć pod uwagę aspekty środowiskowe. Należałoby zintegrować obie polityki: rozwojową i klimatyczną. Najbardziej zasadne wydaje się podjęcie odważnych działań na rzecz zmian klimatu przy jednoczesnym organizowaniu pomocy humanitarnej w przypadku wystąpienia kataklizmów. Powinno się również zwiększać świadomość obywateli krajów Globalnego Południa i zaangażować ich w poprawę warunków bytowania. Wszystkie te działania powinny przebiegać w sposób niedyskryminujący, na zasadzie sprawiedliwości i solidarności międzypokoleniowej, a także z poszanowaniem ludzkiej godności. Długookresowe inwestycje powinny zastąpić pomoc o charakterze doraźnym. Dużo łatwiej jest bowiem zapobiegać niż zwalczać skutki, gdyż jak wskazuje raport N. Sterna: *zmiany klimatu to straty rządu 10 000 miliardów euro rocznie. Aby temu zapobiec wystarczy inwestować 1 procent PKB, ale należy działać jak najszybciej, bo im dłużej czekamy, tym więcej nas to będzie kosztować. W ogóle nie ma sensownej alternatywy dla przeciwdziałania.*³⁶

Temat ochrony środowiska podnoszony jest przez różne gremia polityczne. ONZ wciąż podejmuje próby zwalczania negatywnych skutków zmian klimatu. Pierwszym poważnym działaniem, tworzącym pewne podwaliny przyszłej współpracy, było zorganizowanie Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. Co więcej, członkowie ONZ i cała społeczność międzynarodowa zobowiązały się do ochrony środowiska naturalnego i redukcji ubóstwa do 2015 r. w przyjętej w 2000 r. Deklaracji Milenijnej.³⁷ Dobrym krokiem w kierunku reform było podpisanie w 1997 r. Protokołu z Kioto, wskazującego ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w krajach najbardziej uprzemysłowionych. Międzynarodowe porozumienie zostało ratyfikowane przez kilkaset krajów. Wśród sygnatariuszy zabrakło jednak Australii, Chin, Indii, a przede wszystkim USA, które emitują 40% światowej emisji CO₂. Uważają oni, że w obecnej postaci, ustalenia Protokołu mogą wpływać ujemnie na czołowe gospodarki świata, a przy obecnym poziomie korupcji w krajach rozwijających się trudno o skuteczną kontrolę stosowanych standardów.³⁸ Walka ze zmianami klimatu nie wydaje się zatem realna na forum ONZ, gdyż członkowie organizacji mają rozbieżne interesy. Natomiast UE postawiła sobie za cel bycie liderem w kwestii walki ze zmianami klimatu, zwiększając co roku budżet na badania w tej dziedzinie. UE postuluje, aby nowe porozumienie, które będzie zawarte po wygaśnięciu w 2012 r. postanowień Protokołu z Kioto, objęło wszystkie kraje, które w największym stopniu zanieczyszczają atmosferę.

³⁵ *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.101

³⁶ <http://ziemianarozdrozu.pl/encyklopedia/kategoria/27/zmiany-klimatu-przyszlosc> (dostęp 29.07.2011)

³⁷ *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.121

³⁸ www.ekoedu.uw.edu.pl/download/wyklady/Radziejowski_pop.doc (dostęp 29.07.2011)

Powinno również wprowadzać bardziej restrykcyjne założenia i wyznaczać nowe cele. Komisja Europejska zaproponowała również utworzenie Światowego Sojuszu na Rzecz Przeciwdziałania Zmianom Klimatu.³⁹

W ciągu kilkunastu lat powstało wiele propozycji rozwiązania problemu. Istnieją statystyki, które wskazują, że gdyby zwiększyć opodatkowanie 225 najbogatszych korporacji o 4% rocznie, wystarczyłoby to na zaspokojenie podstawowych egzystencjalnych potrzeb mieszkańców krajów Południa.⁴⁰ Co jakiś czas wysuwana jest propozycja wprowadzania podatku węglowego, który miałby płacić każdy, kto przyczynia się do emisji CO₂, np. poprzez lot samolotem. Zebrane w ten sposób środki przeznaczałoby się na zakup nowych sadzonek drzew. Podobny podatek został wprowadzony np. w Szwecji.⁴¹ Postuluje się również aby preferencyjnie traktować przedsiębiorstwa, które w swojej polityce realizują programy energooszczędne. Społeczna odpowiedzialność biznesu, uwzględniająca zasady ochrony środowiska, powinna być standardem w budowaniu strategii rozwoju przedsiębiorstwa. Dobry przykład dostarcza rząd Islandii, który narzucił firmom rozwiązania techniczne, stąd też 99% elektryczności pochodzi tam z odnawialnych źródeł.⁴² Skuteczne działania na rzecz ochrony klimatu nie zależą jednak wyłącznie od rozwiązań politycznych.

Filantropami i działaczami są również ludzie biznesu, jak np. Bill Gates, a także gwiazdy kina i muzyki (Bono i Angelina Jolie). To oni skutecznie wywierają presję na społeczność międzynarodową i wpływają na decyzje rządowe. W działalność charytatywną angażuje się również Kościół i inne związki wyznaniowe. Istnieje szereg organizacji pozarządowych zajmujących się badaniami nad klimatem. Wśród nich można wymienić WorldWatch Institute, Intergovernmental Panel on Climate Change czy Greenpeace. W Polsce głównymi organizatorami akcji są: Caritas, Polska Akcja Humanitarna, przedstawicielstwo UNICEF Polska. W ostatnim czasie Polska Zielona Sieć, która zrzesza ekologiczne organizacje, rozpoczęła kampanię społeczną „Dla klimatu = przeciw ubóstwu”, celem której jest uświadomienie bogatym społeczeństwom, że nieprzewidywalne zmiany klimatu stanowią dziś najpoważniejszą przeszkodę w walce ze światowym ubóstwem.⁴³

Również z najuboższych regionów świata płyną pozytywne wzorce. W ubogiej Kenii w latach 70. założono Ruch Zielonego Pasa. Organizacja skupiona wokół Wangari Maathai zajmowała się sadzeniem drzew i protestowaniem przeciwko dewastacji miejskiej roślinności. W 2003 r. za swoją postawę Maathai dostała Pokojową Nagrodę Nobla. Była to

³⁹ *Działania UE przeciw zmianom klimatu. Unia Europejska na czele działań międzynarodowych do roku 2020 i później*, Publikacja WE 2008, s.5, 13 i 18

⁴⁰ W. Wosińska, op. cit., s.244

⁴¹ W. Wosińska, op. cit., s.307 i 310

⁴² *Zmiany klimatyczne – impas...*, op. cit., s.139

⁴³ <http://eco-zone.pl/akcja-dla-globalnego-poludnia/> (dostęp 29.07.2011)

pierwsza taka nagroda dla działacza ekologicznego.⁴⁴ Oczy całego świata ponownie zwróciły się na kwestie ochrony środowiska w 2007 r., kiedy Akademia przyznała identyczną nagrodę Alowi Gore'owi i Międzyrządowemu Zespołowi do spraw Zmian Klimatu.⁴⁵ Jak wynika z powyższego urzeczywistnienie idei zrównoważonego rozwoju wymaga wysiłków zarówno wielkich organizacji, międzynarodowych korporacji, jak i poszczególnych jednostek.

Działania rządów i organizacji powinny pobudzać do krytycznej refleksji nad własnymi wyborami, nad kondycją naszego środowiska. Każda jednostka powinna mieć swój udział w rozwiązywaniu spraw środowiskowych. Partycypacja społeczna jest warunkiem budowania wspólnych strategii. Każdy, nawet pozornie najdrobniejszy gest ma siłę sprawczą. Rezygnacja z dotychczasowego stylu życia i zmniejszenie konsumpcji to podstawowe hasła aktywistów ekologicznych. Zmiana środków transportu, ograniczenie zużycia wody, wymiana żarówek na energooszczędne, rezygnacja z plastikowych toreb czy recykling, to tylko niektóre z możliwości oferowanych zwykłemu obywatelowi. Kwestia leży jedynie w przedłożeniu wspólnych dążeń nad swój doraźny, jednostkowy interes.

Ocieplenie klimatu powoduje rosnący niepokój o przyszłość naszej planety, a czas działa na naszą niekorzyść. Ograniczenie wzrostu temperatury jest jednym z największych wyzwań XXI wieku. Potrzebne jest międzynarodowe porozumienie w sprawie zmian klimatu w duchu solidarności krajów Południa i Północy. Podział zadań w walce z globalnym ociepleniem powinien uwzględniać potencjał gospodarczy państw i ich dotychczasowy udział w emisji gazów cieplarnianych. Zostawiamy kolejnym pokoleniom świat w dużo gorszym stanie, niż sami go zastaliśmy, dlatego potrzebna jest ogólnoswiatowa refleksja nad stanem środowiska.

Więcej informacji:

1. publikacje w j. polskim:

- *Zmiany klimatyczne - Impas i perspektywy. Punkt widzenia krajów globalnego Południa.* PAH. Warszawa 2011

- Radziejowski J., „Bogata Północ” i „Biedne Południe” – polityka globalna a zmiany klimatu, www.ekoedu.uw.edu.pl

- *Biuletyn klimatyczny 2007-2011* dostępny na www.koalicjaklimatyczna.org

⁴⁴W. Wosińska, op. cit., s.319

⁴⁵ http://www.ekoportal.eu/Klimat/Al_Gore_to_bezcenny_lider_ruchu_ekologicznego.html (dostęp 29.07.2011)

2. publikacje w j. angielskim:

- Raport o Rozwoju Społecznym 2007/2008: *Przeciw zmianom klimatycznym: solidarność w podzielonym świecie*. <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2007-2008/>

3. portale:

<http://globalnepoludnie.pl/>

<http://dlaklimatu.pl/>

<http://chronmyklimat.pl/>

<http://ziemianarozdrozu.pl/>

Monika Zalewska – absolwentka wydziału prawa na UW, obecnie studentka Centrum Prawa Francuskiego i Europejskiego. Nagrodzona w ogólnopolskim konkursie na esej o wpływie zmian klimatycznych na rozwój krajów rozwijających się organizowanym przez UNDP.. Interesuje się tematyką praw człowieka i zagadnieniami ochrony środowiska. Wolny czas najchętniej spędza na sali judo.